

PRIČA O PALOMARU

Sanja Vrabac, referentica

Palomar s.c.a r.l. bilo je mješovito talijansko-hrvatsko-slovensko društvo, utemeljeno 1990. s ciljem izrade studija za sanaciju sjevernog Jadrana i njegovog slivnog područja od zagađivanja. Osnivači su bili: *Conorzio Venezia Nuova* iz Venecije, *Ingra* iz Zagreba i *Hidrogea* iz Maribora.

Neobičajena pretjeranost inače poznatih prirodnih pojava, poput "cvjetanja" algi i pojava meduza, počela je ozbiljno upozoravati na ugroženost vrlo osjetljive ravnoteže ekosustava Jadranskog mora. Nisu bile dovoljno dostupne spoznaje o ukupnom stanju Jadranskog mora, posebno u procesima koji su doveli do ubrzane eutrofikacije, a nisu bile ni odgovarajuće koordinirane. Nepouzdana dijagnoza bila je objektivna prepreka za nužno operativno rješavanje, a u nedostatku sustavnog pristupa i općeg plana djelovanja uglavnom su prevladavali lokalni i sektorski pogledi na problem.

U brojnim susretima predsjednika vlada Hrvatske i Slovenije te regija Veneto i Friuli Venezia Giulia, u sklopu RZ *Alpe-Jadran*, isticalo se kako problemu zagađivanja mora valja pristupiti profesionalno i uz angažiranje ukupnih potencijala svih zainteresiranih. Pokrenuta je inicijativa da se zbog veće učinkovitosti utemelji zajedničko mješovito poduzeće talijanskih, hrvatskih i slovenskih tvrtki pod nazivom *Palomar*.

Osnovni je cilj *Palomara* bio izraditi generalni plan zaštite cjelokupnoga slivnoga jadranskog područja kako bi se osigurala sanacija uzroka destabilizacije ekosustava i utvrdio ekološki prihvatljiv način gospodarenja.

Prikupljene su, obrađene i valorizirane postojeće relevantne ekološke spoznaje o tom prostoru i aktivnostima koje se u njemu događaju, a predloženo je uspostavljanje geografskoga informacijskog sustava kao jednog od osnovnih alata za donošenje razvojnih odluka. Generalnom planu zaštite prethodila je izrada pripreme studije koju su izradili vrhunski stručnjaci iz tri države, a jedna je kopija (8 tomova) uručena tadašnjem hrvatskom ministru graditeljstva i zaštite okoliša.

Financijska su sredstva za pripremu fazu osigurali poslova Italije i fondovi iz proračuna Ministarstvo vanjskih Hrvatske i Slovenije.

Istodobno je *Palomar* i promidžbeno djelovao radi povratka poljuljane predodžbe o Jadranskom moru, što se uglavnom odnosilo na njegov sjeverni dio zbog cvjetanja algi. Za što kvalitetniju provedbu promidžbe angažirana je jedna od vodećih svjetskih marketinških organizacija *Saatchi & Saatchi*. Novac su osigurale talijanske regije Veneto i Friuli Venezia Giulia te vlade Hrvatske i Slovenije.

Palomar je radio i na realizaciji drugih ekoloških projekata, značajnih za uspostavljanje poljuljane ravnoteže jadranskog ekosustava. Ujedno se je izrađivala dokumentacija za kandidiranje mnogih projekata koje bi financirale međunarodne institucije – istarski vodovod, problem slovenskog krasa, pročišćavanje voda u tvornicama za preradu riba i dr.

Od djelatnika *Ingre* u radu su *Palomara* bili angažirani dr. sc. Viktor Simončić, kao potpredsjednik *Palomara* i predsjednik njegova hrvatskog

dijela, kojega je poslije naslijedio Aleksandar Ivančić, dipl. ing. stroj., zajedno sa Sanjom Vrabac koja je bila referentica. U projekte na kojima je *Palomar* radio bili su uključeni i stručnjaci iz: Centra za istraživanje mora iz Rovinja, Hrvatske agencije za poseban otpad iz Zagreba, Instituta za oceanografiju i ribarstvo iz Splita, *Istarskoga vodovoda* iz Buzeta, Instituta *Ruđer Bošković* iz Zagreba, *Gisdate* iz Zagreba, Ministarstva turizma iz Zagreba, Ministarstva zaštite okoliša i graditeljstva iz Zagreba, Zavoda za prostorno planiranje i zaštitu čovjekove okoline ZO Rijeka, Prirodoslovno-matematičkog fakulteta iz Zagreba, *CRA/PPA*, *UNEP - Mediterranean action plan* iz Splita, *Bonifica* iz Rima, *Etis ecology* iz Trsta, *Fisie* iz Torina, *Girole* iz Rima, Conv. Nord-Est *Iniziativa Adriatica* iz Trsta, Republičkog komiteta za promet in zveze iz Ljubljane, *Technitala* iz Verone, Vodnogospodarskog inštituta iz Ljubljane, Zavoda Republike Slovenije za statistiku iz Ljubljane i dr.

Lista sudionika svjedoči da je *Palomar* imao izvanredan stručni potencijal i značajnu političku podršku. Nažalost, ratne godine u bivšoj Jugoslaviji, a i neke druge okolnosti, prouzročile su da je *Palomar* potpuno ugasio svoje aktivnosti vezane uz programe zaštite jadranskog akvatorija, a izvlašteni su slovenski i hrvatski osnivači. Opće je uvjerenje da bi nastavak rada *Palomara* u ostvarivanju planiranih programa bio olakšao ili čak ukinuo rješavanje današnjih aktualnih i osjetljivih gospodarskih i političkih pitanja vezanih uz jadranski akvatorij.